

از میان کتابهای تازه

H. T. Norris, *Islam In The Bālkan*, London: C.Hurst and co, 1994.

«اسلام در بالکان» به بررسی وضعیت مذهب در بالکان می‌پردازد و این نکته که بالکان مدتها قبل از تسلط عثمانیها بر آن، محل پذیرش فرهنگ اسلامی بوده است و پس از تسلط آنان، جنبشهای صوفیانه، این فرهنگ را تقویت کرده است. همچنین دربارهٔ مناسبات بالکان، قرن‌ها قبل از حکومت عثمانیها با حکام مسلمان در اندلس (اسپانیا)، صقلیه (سیسیل)، و بویژه شمال آفریقا در این کتاب بحث شده است.

نورس، مؤلف کتاب و استاد پیشین مدرسهٔ مطالعات شرقی و افریقایی دانشگاه لندن، بخش عمده‌ای از کتاب خود را به بررسی افکار و عقاید نویسندگان و فیلسوفان آلبانیایی اختصاص داده است که با بهره‌گیری از زبانهای عربی، ترکی و فارسی، مجموعه‌ای از قصاید و مفاهیم فلسفی دربارهٔ فرهنگ عامهٔ عربی و فقه اسلامی تدوین کرده‌اند.

«اسلام در بالکان» منبعی غنی و سودمند برای پژوهشگران است و غالب منابع استفاده شده در آن، بوسنیایی، آلبانیایی، ترکی و عربی است.

Jane Corbin, *Gaza First: The secret Norway Channel to Peace Between Isreal and the PLO*, London: Bloomsbury, 1994.

«صلح میان اسرائیل و سازمان آزادی‌بخش فلسطین (ساف) از مجرای مخفیانهٔ نروژ»: جین کوربین گزارشگر بی‌بی‌سی و کارشناس مسائل خاورمیانه، آمریکا و روسیه، گفتگوهای محرمانه میان سازمان آزادی‌بخش فلسطین و دولت اسرائیل را بازگو می‌کند که به مدت ۹ ماه در اسلو، پایتخت نروژ، جریان داشت و در سپتامبر ۱۹۹۳ به امضای موافقتنامه‌ای پیرامون تشکیل حکومت خودمختار در نوار غزه و اریحا منجر شد. وی نام شخصیت‌هایی را که در این گفتگوهای سری شرکت داشتند نظیر یوسی بیلین، یوری سافیر، جوئل سنگر، یائیل هرتسفلد، فاش می‌کند و به کوشش‌های تیری لارسن و همسرش منی پل اشاره دارد که با تأیید وزارت خارجهٔ نروژ نقش مهمی در جریان به ثمر رساندن این گفتگوها به عهده داشتند.

عمر مصالحه، السلام الموعود، الفلستینیون من النزاع الی التسویه، للترجمان: ودیع اسطفان و ماری طوق، بیروت: دارالساقی، ۱۹۹۴.

«صلح موعود، فلسطینیان از ستیز تا سازش»: گفتگوهای محرمانه کنفرانس صلح خاورمیانه در اکتبر ۱۹۹۱ در مادرید و فرصت‌های از دست رفته برای برقراری صلح در خاورمیانه، به زعم نویسنده.

عمر مصالحه مؤلف کتاب، علت موفقیت سیاست خارجی آمریکا در برگزاری این کنفرانس را پایان جنگ سرد، موفقیت متحدین در جنگ دوم خلیج فارس و انهدام ماشین نظامی عراق و عقب‌نشینی‌های یکجانبهٔ سازمان آزادی‌بخش فلسطین از ۱۹۸۸ به بعد می‌داند. فصلی از کتاب به پیشنهاد صلح آمریکا و چکیده‌ای از سخنرانی‌های روزهای نخستین کنفرانس مادرید اختصاص دارد، و فصل دیگری نیز به جمع‌بندی نتایج گفتگوها از دور اول در سوم دسامبر تا دور نهم در ۱۳ آوریل ۱۹۹۳ می‌پردازد.

قسمت عمدهٔ کتاب، مسائل تاریخی فلسطین و صهیونیسم و خیزش سال‌های اخیر فلسطینیها را در برمی‌گیرد و فصلی نیز به تاریخ بیت‌المقدس و اهمیت آن به عنوان جایگاه ادیان الهی، و جنایات اسرائیلی‌ها در این

سرزمین مقدس اشاره دارد.

محمود سوید، حرب الايام السبعة على لبنان، بیروت: مؤسسة الدراسات الفلسطينية، نوامبر ۱۹۹۳.

«جنگ تحمیلی هفت روزه بر لبنان»: تجاوز اسرائیل به لبنان در ژوئیه ۱۹۹۳ و موضع کشورهای همجوار و منطقه در این کتاب به صورت مستند بررسی شده است. مؤلف برای بازگو کردن وقایع به منابع لبنانی، اسرائیلی، آمریکایی، عربی، ایرانی، دیگر منابع بین‌المللی و همینطور گزارش خبرنگاران از ویرانه‌های مناطق جنوب لبنان و دره بقاع مراجعه کرده است. این کتاب حاوی نقشه روستاها و مناطق بمباران شده است.

سلیمان الخش، الفتح العربي الاسلامی فی سیرة مالک بن الریب المازنی، بیروت: ریاض الریس للمکتب والنشر، ۱۹۹۴.

«فتح عربی - اسلامی در سیره مالک بن ریب مازنی»: در مقدمه ناشر، مسئله فتح از دیدگاه سیره مالک بن ریب مازنی بحث شده و در آن بیان شده است که فتوحات عربی و اسلامی که بیش از نیمی از اعراب بار سنگین آن را برعهده داشتند یک حرکت ایثارگرانه عالم‌گیر بود، که بهترین جوانان عرب جان خود را در راه ادغام سرزمینها، از غرب آسیا تا شمال آفریقا در چارچوب یک فرهنگ مشترک از دست دادند. این فرهنگ با وجود تعدد زبانها و کثرت ملتها و مرزبندیهایی که اروپاییان بر این سرزمینها تحمیل کردند تا امروز همچنان پا برجاست.

ابراهیم فوزی، تدوین السنّة، بیروت: ریاض الریس للمکتب والنشر، ۱۹۹۴.

«تدوین سنّت نبوی»: در این کتاب سیر تاریخی تدوین سنّت نبوی، مشکلاتی که بر اثر خودداری صحابه از تدوین احادیث به وجود آمد و انتشار احادیث جعلی و علل آن بررسی شده است. این کتاب متضمن شرحی درباره روشی است که علمای سده دوم و سوم در جمع‌آوری سنّت صحیح نبوی و زدودن احادیث جعلی اتخاذ کردند. ابراهیم فوزی می‌گوید:

بررسیهای وی در برگرفته متونی است درباره سنت پیامبر که در کتب ششگانه، پیرامون مسائل مربوط به شهرنشینی، احکام خانواده و احکام کیفری آمده است و نیز اختلافهایی که بین صاحبان مذاهب در تفسیر درستی آن احکام پدید آمد.

جمال رشید احمد، لقاء الاسلاف، الكرد واللان فی بلادالباب و شروان، بیروت: ریاض الریس للکتب والنشر، ۱۹۹۴.

«برخورد اسلاوها، کردها، والآنها در بلاد باب الابواب دربند و شروان»: مؤلف در مقدمه می نویسد: هدف اصلی تالیف این کتاب آشنایی با جنبه های تاریک تاریخ مناطق شمال درّه رافدین و نقش کردها در جلوگیری از نفوذ قبایل بدوی شمال قفقاز به گذرگاههای آن (باب و شروان) است که در دوران اسلامی به مرزهای مهاجرت آنان مشهور شد.

این کتاب بررسی گسترده ای در تاریخ و جغرافیای آسیای میانه به روایت سفرنامه های سیاحان مسلمان است. همچنین تاریخ فراموش شده این منطقه متشنج، بویژه پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، در آن بازگو شده است. حسن ابوطالب، الوحدة الیمنیة، دراسات فی عملیات التحول من التشطیر الی الوحدة، بیروت: مرکز دراسات الوحدة العربیة، ۱۹۹۴.

«وحدت یمن، تحقیقی درباره عملیات مربوط به وحدت دو یمن»: این کتاب کوششی است در جهت آشکار ساختن چگونگی اتحاد دو یمن و بررسی جوانب مختلف آن. حسن ابوطالب مشکلاتی که در راه وحدت یمن پیش آمده، مانند برخوردهای مسلحانه، رویدادهای وحدت طلبی و غیره را روشن می سازد و افزون بر این، بحثی را به آینده دولت یمن واحد اختصاص داده است. زیاد منی، جغرافیة التوراة، مصر و بنی اسرائیل فی عسیر، بیروت: ریاض الریس للکتب والنشر، ۱۹۹۴.

«جغرافیای تورات، مصر و بنی اسرائیل در عسیر»: چکیده تحقیقاتی است بر اساس کشفیات باستانی نقوش اوگاریتی رأس شمرا در سوریه در

زمینه مسائل جغرافیایی که در تورات به آنها اشاره شده است. در مقدمه ناشر آمده است: «آنچه این کتاب مورد بررسی قرار می دهد مناطقی است که کتاب مقدس وقوع برخی از رویدادها را به آنها نسبت داده است با دیدی فرضی که عموماً بر درستی وقایع و نادرستی مناطق جغرافیایی مبتنی است. *غازی فلاح، الجلیل و مخططات التهودید*، ترجمه محمود زاید، بیروت: مؤسسه الدراسات الفلسطينية، ۱۹۹۳.

«منطقه الجلیل و نقشه های تحمیل صهیونیسیم»: غازی فلاح به تغییراتی که اسرائیل از هنگام اشغال فلسطین در ۱۹۴۸ در اماکن منطقه الجلیل داده و نیز پیامد سیاست یهودی کردن پرداخته و از عوامل خطرناکی که اعراب را تهدید می کند پرده برداشته است.

این کتاب در بردارنده اسناد و مدارکی است که مراحل اجرای سیاست تحمیل صهیونیسیم را به طور اعم و در منطقه الجلیل به طور اخص آشکار می کند.

میشال نوفل، خالد زیاده، محمد السماک و محمد نورالدین، العرب والاتراک فی عالم متغیر، وجهة النظر العربیة، بیروت: مرکز الدراسات الاستراتیجیة و البحوث و التوثیق، نوامبر ۱۹۹۳.

«عربها و ترکها در جهان دستخوش دگرگونی؟ از دیدگاه اعراب»: بررسی دیدگاههای اعراب پیرامون مناسبات آنها با ترکیه و احتمال دگرگونی این دیدگاهها و ارزیابی جایگاه خاورمیانه در سیاست خارجی ترکیه. نویسندگان کتاب بررسیهای خود را بر دو تحول بارز، که مناسبات میان اعراب و ترکها را به سوی تحولی در نظام منطقه ای خاورمیانه سوق می دهد، متمرکز کرده اند. دگرگونی نخست، پایان یافتن جنگ سرد و عدم خصومت روسیه در صحنه سیاست جهانی، و تحول دوم سازش سازمانهای عربی و اسرائیلی است که با سازش سازمان آزادی بخش فلسطین با اسرائیل آغاز شده است.

مصطفی علم‌الدین، *الزمن العباسی*، بیروت: دارالنهضة العربیة، ۱۹۹۳.
 «دوره عباسی»: بررسی تحولات و دگرگونی‌هایی که تمدن اسلامی از سقوط دولت اموی تا از هم پاشیدگی خلافت عباسی با آنها روبه‌رو بوده و نیز ساختارهای مختلف تمدن در این برهه از تاریخ اسلام. امتیاز کتاب مصطفی علم‌الدین این است که موضوع حکومت در دوره عباسی از سه بُعد زمانی، مکانی و دینی بررسی شده است.

فیلیپ روبنس، *ترکیه والشرق الاوسط*، ترجمه میخائیل نجم خوزی، قاهره: مکتبه مدبولی و قبرس: دارقرطبه، ۱۹۹۳.

«ترکیه و خاورمیانه»: این کتاب مشکلات داخلی و خارجی ترکیه را بررسی می‌کند. فیلیپ روبنس نخست به هویت ملت و دولت ترکیه پرداخته و در خلال آن به مسائل تاریخی میراث عثمانی و قلمروهای مورد اختلاف، از جمله موصل و اسکندرون و مسئله کردها اشاره کرده است. سپس اسلام در ترکیه و مناسبات این کشور با سوریه، ایران و عراق بررسی شده است. همچنین این کتاب اصول سیاست خارجی ترکیه، و بویژه موضع این کشور را در قبال مناقشه اعراب و اسرائیل، کشورهای کرانه خلیج فارس و مسئله آب، بیان می‌کند. مؤلف، فصلی از کتاب را نیز به بررسی مناسبات اقتصادی ترکیه با کشورهای خاورمیانه و آینده این مناسبات اختصاص داده است.

عبدالرضا شکری